

PORWANY (41) *part praet pass pf*

porwany, porwan (35), **porwon, porwony** (6) [*w znac. 2.a.*]; *porwon(y) RejZwierc, RybGęśli; porwan(y): porwon(y) RejJóz (1:1), RejFig (1:2), KochPieś (1:1).*

porwany, porwony (23), **porwan, porwon** (17), *porwany a. porwan* (1).
-an(y) (34), -an (1).

o jasne; w formach złożonych a jasne, w formach niezłożonych -ân, -on, -ono.

sg m N porwany (13). *porwân* (7), *porwon* (3); ~ (*attrib*) *-any* (5); ~ (*praed*) *-ân, -on* (10), *-any* (8); *-ân, -on ZapMaz, RejKup, RejFig* (2), *Mącz* (2), *RejZwierc, Calag, KlónFlis*; *-any Leop* (2), *SkarŻyw* (2), *KochMarsz, ReszList, SkarKaz*; *-ân* : *-any WujNT* (1:1). *◇ f N (praed) porwâna* (2), *porw(a)n(a)* (1). *◇ n N (praed) porwâno* (2) *RejKup, KochPieś*, *porwono* (2) *RejJóz, RybGęśli*, *porwan(e)* (1) *WujNT*. *◇ pl N m pers porwani* (3) *Mącz* (2), *ModrzBaz*, *porwoni* (1) *KochPieś*. *subst m i n porwan(e)* (2). *f (praed) porwan(e)* (1) *KwiatKsiąż, porwany* (1) *ZapWar*. *◇ A subst porwan(e)* (2).

Składnia dopełnienia sprawcy: porwany od czego (2).

Sł stp: porwan s.v. porwać, Cn: porwon, Linde także XVII – XVIII w.: porwan, porwon.

1. *Schwywany, uniesiony, zabrany; abreptus, raptus Mącz; correptus Calep* (16) : *Mącz* 346a; Entfür worden Być wiedzion/ być porwan. *Rapi Calag* 159b; Wten čás Abrám [...] z żoną fwoią Iokábet powił fynaczká/ bárzo pięknego. nád którym płáčząc/ ífz wnet miał być porwany y w wodę wrzucony [...] *SkarŻyw* 478; *Calep* 263a.

porwany na co [= do czego] (1): *Ná Bifikupstwo porwany*. *SkarŻyw* 454.

Wyrażenie: »porwan na mękę« = abreptus in quaestionem Mącz (2): *Rapi ad supplicium, rapi ad mortem, quod et trahi dicitur, Być porwan ná mękę ku skaraniu. Mącz* 346a, 336b.

a. *O siłach przyrody jako sprawcy; arreptus Vulg* (5) : *LatHar* 738; *A* gdy był okręt porwan/ á nie mógł wiatru przemoc/ puściwży się po wiatru/ płynęliśmy. *WujNT Act* 27/15.

W porównaniu (2): *Będą brzmieć narodowie iáko huk wod zbierájących/ y będzie mu láiał/ á wćieże dáleko: y będzie porwany iáko proch ná gorze od wiatru/ y iáko wicher przed burzą. Leop Is* 17/13; *LatHar* 141.

Przen (1) :

Wyrażenie: »powodzią porwany« (1): *y my [poetowie] Królá muśiém obiérác/ y my rofkázowác/ Y my ná okázyá muśim íye gotowác. Muśim? czy rádźi czynim? tułżę rychléy temu Vwierzyfz/ że to człowiek przyrodzeniu íwemu Nie czyni k wóli: ále powodzią porwany Płynie/ tám gdzie go niołá pienífté bálwany. KochMarsz* 153.

b. *Przeniesiony; arreptus, raptus Vulg* (4) :

porwany do kogo (2): *Y porodźilá fyná męzczyznę/ który miał rządzíc wżytkie Pogány lafką żelázną: y porwane íeft dziećię íey do Bogá y do ítolice íego WujNT Apoc* 12/5, s. 864.

porwany dokąd (2): *o którym [raju] rzekł Apoštoł: Porwany był do ráiu/ to íeft do trzeciego niebá/ iáko íam wykłáda. SkarKaz* 635a; *WujNT Apoc* 12/5.

porwany przed co (1): *z Rzymu będzie przed obliczność Bożą porwany Páweł S./ z Rzymu Piotr święty. ReszList* 180.

2. *Ogarnięty, opanowany przez kogoś lub przez coś, owałdnięty czyjąś siłą* (17) :

porwany czym (1): Baczyłż żem oto wdzięcznością piłem porwany/ wykroczył z zamiary listow/ á przedfiem nie wypełnił com chciał. *Leop B4v*.

Wyrażenie: »porwany do grzechu« (1): Lecż owey rozności/ zá ktorą wielka swowolność idzie/ z ktorey wiele ich porwani bywają do grzechu [*qua multi feruntur ad peccandum*]/ [...] / á kto mądry niebędzie ganił? *ModrzBaz 73v*.

a. *W przekleństwach i życzeniach; valeas, longum vale tibi dico, sinamus illum, in rem malam abeat, illum ego nihil moror, deo haec sint curae, ilicet parasiticae arti maximam malam crucem, vivant qui mihi male volunt, cum suis vivat valeatque maechis, sine vivat ineptus, habeat, fruatur Cn [komu, czemu] (15)* : O zbytne fkárby nie ftoię Grzbietá szárlatem nie ftoię/ Porwono łákomstwo Fráższe/ Byle grofż ná grofż był w táfżcze *RybGęśli B2v*; [Valeant qui inter nos disidium volunt. Porwani temu komu fie oddali/ ktorzyby nálfę niezgodę rádzi widzieli. *TerentMatKęł Q8v; PismaPolit 485*].

Wyrażenia: »porwan Bogu« = *niech Bóg ma go w opiece (1)*: Niechay nie igra z fzczęściem/ kto ma w domu Swoy chleb/ á długi nie winien nikomu/ Może nie pływác/ porwan Neptun Bogu/ Gdy Ceres w brogu. *KlonFlis D3*; [Niewdźieczny kto iest/ á cóż potym/ że mu náłaiemy/ że fie nań vfkárzymy [...]: á ná ofátku tym zámkniemy: Porwan bogu: áto mu iuż odpuszczam. *SenekaGórn 368 (Linde)*].

»porwan diabłu, biesu, czartu« = *do diabła z nim, idż do diabła (4:1:1)*: dixit: capias, porvanesz dyabl v *ZapMaz 1514/206*; ZOłnierz rzekł porwaná tá fluzbá dyablü więcey/ Iuż fie pewnie ożenię/ ledá gdzie napręcey. Poymę fobie kfwey woli vbogá dzieweczkę *RejFig Dd2v, Cc7*; Porwanáby biefu fwoiá krowá/ iuż bym ia ná Sędżiego álbo ná Woiewodżinem Dekrećie/ o krowę fwą przeštał/ byfmy iedno wfzyfcy *in commune* cáli w Polfżcze byli. *OrzRozm T; RejZwierc 236*; Nie ná żadną kradzież godzę/ Choćia ták po nocy chodzę: Wziąłbych przedsię by co dano/ Lupieństwo czártu porwano. *KochPieś 24, 21*.

»porwan katu« (1): Gdy fie oniey ty głofi rozlecżá po fwiatu Skarzeć iá iey niecznota porwana tam katu *RejJóz L5*.

»porwany zabitej śmierci« (1): [*do sąsiada i jego pijanych gości*]: Więć téż woyná bez wići: gofpodarz fye wierći/ Porwoniście zábitéy ná ofáték śmierći *KochPieś 21*.

»porwan(y) wszemu złemu« (5): (*did*) Iakob fie pyta po Iozephie (–) [...] A Iozeph moie dziecię/ z kim to na zá idzie A czemu to nie przyfzedł tu pośpołu zwami Porwono wfzemu złemu/ bydło y z owczarni Iestliżeście dla tego/ dziecię zoftawili *RejJóz B3v*; Ty mie iuż ras naucyz tak A sumnienie wfytko opak. (–) I porwano wfzemu złemu To sumnienie niéwierz iemu. *RejKup K, 16; RejFig Ee3; Valeat et valeant, Porwani wfzemu złemu. Mącz 474a*.

3. *Gwałtownie pochwycony [przeciwko komu] (1)* : gladii intentati, Miecze przeciwko komu porwane. *Mącz 445b*.

4. *Zebrany [na co] (1)* :

Wyrażenie: »z prętká porwany« (1): POnieważ te media zebránia fkárbu/ y fporządzenia lepszego poľpolitego rużenia do boiu ktorem podał/ wolnego czáfu potrzebuią/ á z prętká ná nagłą potrzebę/ gdyby fie teraz tráfiłá/ porwane być nie mogá. *GrabPospR L2*.

5. *Poderwany, wzbudzony, poruszony (1)* : Coorti ad pugnam, Coorti ad bellum, Porwáni/ Pobudzeni. *Mącz* 269a.

6. *Zniszczony, oderwany, wyrwany, zerwany, rozerwany; abreptus Mącz (5)* : Abreptus, Oderwány, oddárty/ porwány. *Mącz* 346b.

porwan czemu (1): Iako my vyemy is thi articuli wsiszki visseyvipishany były naprzyvileyach kthore sgnaly a drugyem pyeczaczy porwany tako my bog pomozy *ZapWar 1523 nr 2186*.

a. O ciele ludzkim (3) : Theż proch vczyniony z Dragantu/ w ciepłey wodzie ku picciu dany/ żyły wewnętrzne porwane ípaią *FalZioł III 26c, I 35d*; yzeby áz do piętnasćie lat w mnieyśze prace dziatki były wdawany/ yzeby ínadz młodych lat síły porwane albo y na przeźkrodzie rościeniu ciała niebyły. *KwiatKsiąż N4v*.

Synonimy: **1.** *pochwycony, poimany, pojęty, ułapiony, wzięty, zabrany*; **b.** *przeniesiony, uniesiony*; **2.** *ogarniony, otoczony*; **4.** *wzięty, zabrany, zebrany*; **6.** *oderwany, rozerwany, wyrwany, zerwany, zniszczony*.

Cf **PORWAĆ**